

HUMAN
RIGHTS
WATCH

זימבבואה

כאוס מכוון

הפרה מתמשכת של זכויות האדם בשדות
היהלומים של מחוז מרנגה בזימבבואה

כאוס מכוון

**הפרה מתמשכת של זכויות האדם בשדות היהלומים של
מחוז מרנגה בזימבבואה**

Copyright © 2010 Human Rights Watch
All rights reserved.
Printed in the United States of America
ISBN: 1-56432-648-9
Cover design by Rafael Jimenez

Human Rights Watch
350 Fifth Avenue, 34th floor
New York, NY 10118-3299 USA
Tel: +1 212 290 4700, Fax: +1 212 736 1300
hrwnyc@hrw.org

Poststraße 4-5
10178 Berlin, Germany
Tel: +49 30 2593 06-10, Fax: +49 30 2593 0629
berlin@hrw.org

Avenue des Gaulois, 7
1040 Brussels, Belgium
Tel: + 32 (2) 732 2009, Fax: + 32 (2) 732 0471
hrwbe@hrw.org

64-66 Rue de Lausanne
1202 Geneva, Switzerland
Tel: +41 22 738 0481, Fax: +41 22 738 1791
hrwgva@hrw.org

2-12 Pentonville Road, 2nd Floor
London N1 9HF, UK
Tel: +44 20 7713 1995, Fax: +44 20 7713 1800
hrwuk@hrw.org

27 Rue de Lisbonne
75008 Paris, France
Tel: +33 (1) 43 59 55 35, Fax: +33 (1) 43 59 55 22
paris@hrw.org

1630 Connecticut Avenue, N.W., Suite 500
Washington, DC 20009 USA
Tel: +1 202 612 4321, Fax: +1 202 612 4333
hrwdc@hrw.org

Web Site Address: <http://www.hrw.org>

1-56432-648-9

יוני 2010

כאוס מכון

הפרה מתמשכת של זכויות האדם בשדות היהלומים של מחוז מרנגה בזימבבואה

1..... תקציר

4..... מתודולוגיה

5..... זכויות האדם במחוז מרנגה

5..... הפרות מתמשכות : עבודת כפייה

5..... חברות פרטיות ושליטה צבאית

6..... שחיתות והברחות תוך הפרה של תקנות תהליך קימברלי

8..... אבדן הכנסות מיהלומים וקיפוח סוציו-אקונומי

9..... יישוב מחדש בכפייה ובאופן מתוכנן של משפחות ממחוז מרנגה

רדיפה פוליטית של חוקרים מקומיים, והתפקיד המפוקפק שממלא המפקח מטעם תהליך
9..... קימברלי

11..... היעדר פעולת תיקון משמעותית מצד ממשלת זימבבואה

13..... המלצות

13..... לגופים החברים במנגנון התייעוד של תהליך קימברלי

13..... לממשלת חלוקת הסמכויות בזימבבואה

14..... למדינות השכנות, כולל מוזמביק, דרום אפריקה, נמיביה ובוטסואנה

15..... תודות

תקציר

בשנת 2008 החל צבא זימבבואה לבצע פעולות דיכוי עקובות מדם במזרח המדינה לאחר שיהלומים נתגלו בשדות מחוז מרנגה (המוכר גם בשם צ'יאדזוה). שוטרים וחיילים, שהתפרסו באזור בהוראת הממשלה טבחו כמאתיים בני אדם בעת שהשתלטו על האזור. אנשי כוחות הביטחון הכו ואנסו תושבים, כפו עליהם לכרות יהלומים וביצעו הפרות נוספות של זכויות האדם. האחראים מעולם לא נדרשו לתת את הדין על מעשיהם.

מאז נחשפו הפרות אלה בדו"ח "יהלומי דמים: הפרות זכויות האדם בשדות היהלומים במרנגה שבזימבבואה" שראה אור בחודש יוני 2009 המשיך ארגון Human Rights Watch לחקור את התנאים במחוז. מהמחקר עולה שאף כי חלה ירידה במעשי ההרג, הכוחות המזוינים של זימבבואה עדיין שולטים ברוב שדות היהלומים, על אף התחייבותה של הממשלה להסיג אותם מהאזור. השחיתות פשתה בכול, ותופעת ההברחה של יהלומים ממרנגה בידי החיילים שבשדות עודנה נרחבת. ההנאה מרווחי היהלומים עודנה נחלתה של קבוצה קטנה בלבד של בעלי תפקידים בכירים בממשלה ושל חבר מערעה – שהנם שותפים לדבר עברה – ולא של אזרחי זימבבואה בכללותם.

בנוסף לכך, החיילים ממשיכים לבצע הפרות במחוז מרנגה, ובכלל זה שימוש בעובדי כפייה, עינויים, מכות והטרדה, וממשלת זימבבואה נמנעה עד כה מחקירת המעשים ומהעמדת האחראים להם לדין. אנשי כוחות הביטחון הטרידו חוקרים מקומיים מהחברה האזרחית שניסו לתעד הברחות והפרות, ובכלל זה חברים בקואליציית החברה האזרחית של מנג'ונן התיעוד של תהליך קימברלי. שוטרים וחיילים מנעו ממחוקקים להיכנס לאזור כשאלה ניסו לחקור את ההענקה הבלתי חוקית של זיכיונות לכריית יהלומים במרנגה לגורמים פרטיים.

בינתיים, למעלה מ-4,000 משפחות מכפרים במחוז מרנגה צפויות להעתיק בעל כורחן את מקום מגוריהן כדי לפנות שטח לפעולות כריית היהלומים, באורח העלול להפר את אמות המידה הבינלאומיות הנוגעות ליישוב מחדש בכפייה. כמו כן, קיים חשש בנוגע לתפקידו של אבי צ'יקאני, המפקח הדרום אפריקני הפועל במסגרת תהליך קימברלי לפתח "תכנית עבודה משותפת" שתביא את זימבבואה לציית לכללי תהליך קימברלי.

ארגון Human Rights Watch חוזר על קריאתו משנת 2009 להשעות את זימבבואה ממנג'ונן התיעוד של תהליך קימברלי, עקב הפרות מתמשכות אלה ונוכח הימנעותה של הארורה מיישום הרפורמות הנחוצות. כמו כן, הארגון קורא להקפיא את "תכנית העבודה המשותפת" עד לקיומה של חקירה עצמאית בנוגע לצ'יקאני.

מנג'ונן התיעוד של תהליך קימברלי, שנוסד בשנת 2003, הוא גוף בינלאומי המורכב מממשלות, מתעשיית היהלומים ומארגונים של החברה האזרחית השואפים להפסיק את הסחר במה שמכונה "יהלומי מריבה", שארגוני מורדים משתמשים בהם למימון מלחמות.

עם זאת, קיימת סכנה כי "מנגנון התייעוד של תהליך קימברלי" יאבד את הרלוונטיות שלו אם לא יתמודד עם האתגר שמציבה בפניו תופעת "יהלומי הדמים". מדובר באבני חן הנכרות בידי ממשלות או בידי שלוחיהן במדינות שבהן מבוצעות הפרות נגד אזרחי המדינה עצמם, כפי שקורה בזימבבואה. השליטה בהכנסות מיהלומים הפכה לסוגיה דחופה ומפלגת זימבבואה, בעת שהמדינה נאבקה להתאושש ממשבר כלכלי חמור. חברים בכירים במפלגה שהחזיקה בשלטון באורח בלעדי בממשל הקודם, "האיחוד הלאומי האפריקני של זימבבואה – החזית הפטריוטית", מואשמים בהברחת יהלומים ממחוז מרנגה למען רווח אישי ולמען העשרת מפלגתם. אם יימנעו השותפים לתהליך קימברלי מהשעיית זימבבואה מחברותה או אם יבטלו את האיסור על מתן תעודות "הכשר" ליהלומי מרנגה לצורך יצוא, הרי שאז תיחרב אמינותו של המנגנון ויישמט בסיס הלגיטימיות שלו.

משתתפי תהליך קימברלי עשו מאמץ לטפל בהפרות המבוצעות בידי ממשלות ולבחון את המידה שבה זכויות האדם צריכות לזכות להגנה במסגרתו, אף כי מגילת היסוד של התהליך מזכירה את זכויות האדם רק במשתמע. השותפים לתהליך קימברלי שיגרו לזימבבואה משלחת בדיקה, שחשפה הפרות שבוצעו בידי הכוחות המזוינים, הברחות נרחבות ואי-עמידה בדרישות המינימום של החברות בתהליך. חרף כל זאת, ועל אף שמשלחת הבדיקה המליצה להשעות את זימבבואה, הדבר לא יצא אל הפועל בפגישת תהליך קימברלי בסוואקופמונד שבנמיביה בחודש נובמבר 2009. תחת זאת, הציעו השותפים לתהליך "תכנית עבודה משותפת" שהעניקה לזימבבואה הזדמנות לעמוד בדרישות החברות בתהליך קימברלי, ובבוא העת גם לחדש את ייצוא היהלומים ממרנגה. התכנית חייבה את זימבבואה להסיג את צבאה מהאזור בשלבים ללא מסגרת זמן ספציפית, הטילה על המשטרה לדאוג לביטחון האזור, וקבעה כי ימונה פקח בהסכמה הדדית אשר יבחן ויאשר כל משלוח של יהלומים ממרנגה. לבסוף נקבע כי עד למילוי דרישות אלה לא ניתן יהיה לייצא כלל באורח חוקי יהלומים שמקורם במחוז זה.

המפקח מטעם תהליך קימברלי, אבי צ'יקאני, ביקר בזימבבואה פעמיים בשנת 2010 במסגרת משלחות לבדיקת העובדות שאורגנו בידי ממשלת זימבבואה. צ'יקאני הכין שני דוחות. בדו"ח הראשון, שהתבסס על ביקורה של משלחת זימבבואה בחודש מארס, דווח כי השלטון פירז חלק קטן ממרנגה והעביר אותו לשליטתן של שתי חברות דרום אפריקניות, הפועלות בזימבבואה תחת השמות מְבַאדָה וקַנְדִילִי, אך נכון לאותו זמן פעילותן לא תאמה את דרישות המינימום של תהליך קימברלי.¹ הדו"ח של צ'יקאני התמקד בהיבטים טכניים של פעילות שתי החברות בתחום היהלומים, כגון הסדרת הביטחון סביב אתרי הכרייה, ולא בהפרות המתמשכות של זכויות האדם הנוגעות לכרייה. כמו כן הדו"ח העלים עין מהליך הענקת הזיכיונות שבאמצעותם הבטיחו לעצמן שתי חברות אלה – הנשלטות על-פי הטענה בידי בכירים במפלגת האיחוד הלאומי ובכוחות המזוינים של זימבבואה – את זכויות הכרייה.

הדו"ח השני, שראה אור בתחילת חודש יוני, התייחס לנסיגת הצבא, שקבוצת השותפים לתהליך קימברלי הורתה לבצעה. המפקח צ'יקאני נקט עמדה זהה לזו של גורמים רשמיים בזימבבואה והציע לאפשר לנסיגה להתקדם באיטיות ולהעניק לה תמיכה בינלאומית כדי להימנע מכאוס בשדות

¹ מנגנון התייעוד של תהליך קימברלי, "משלחת לבדיקת העובדות בראשות אבי צ'יקאני, המפקח מטעם תהליך קימברלי למחוז מרנגה", 21 במרס 2010, <http://www.diamonds.net/zimbabwe/AC-Fact-findingReport220310.pdf> (כניסה לאתר ב-1 ביוני 2010).

היהלומים ומהתרחבות תופעת הפקת היהלומים בידי אנשים פרטיים באמצעות סינון. כמו כן המליץ המפקח להעניק ליהלומי מרגה תעודות של יהלומים שאינם קשורים בסכסוכים, שכן זימבבואה עמדה בדרישות הבסיסיות שהוצבו בתהליך קימברלי.²

ממצאי ארגון Human Rights Watch שיפורטו להלן מעלים כי הניתוח הבסיסי של צ'יקאני לגבי סביבתו של מחוז מרגה פגום וכך גם המלצותיו. לפיכך, ארגון Human Rights Watch מאיץ בגורמים השותפים לתהליך קימברלי לדחות הן את זה והן את אלה.

² דו"ח משלחת הבדיקה מאת אבי צ'יקאני, המפקח מטעם תהליך קימברלי למחוז מרגה, זימבבואה, יוני 2010.

מתודולוגיה

ארגון Human Rights Watch ערך בזימבבואה מחקרים, שהאחרון בהם בוצע בחודשים אפריל ומאי 2010. הארגון חקר את הפרת זכויות האדם בשדות היהלומים של מרנגה, את המידה שבה זימבבואה מצייתת לדרישות המינימום של תהליך קימברלי ואת המידה שבה יישמה זימבבואה המלצות עיקריות מתוך "תכנית העבודה המשותפת" של תהליך קימברלי, שהתקבלה בחודש נובמבר 2009.

החוקרים ערכו למעלה משלושים ראיונות "אחד על אחד" עם חברים בקהילת מרנגה, עם מנהיגים מקומיים, עם גורמים ממשלתיים ועם נציגי חברות הפועלות במחוז, כמו-גם עם נציגים של ארגונים לזכויות האדם וארגונים אחרים הפועלים בשדות היהלומים של מרנגה או בנוגע אליהם. המחקר כלל גם בחינה של מסמכים משפטיים ושל דיווחים שונים של ארגונים מקומיים ושל התקשורת על המצב באזור זה.

כל המחקר נערך בהארארה, בירת זימבבואה, ובמוטארה, העיר הרביעית בגודלה במדינה והמרכז העירוני הקרוב ביותר לשדות היהלומים של מרנגה. לארגון Human Rights Watch עצמו לא התאפשר להגיע לשדות היהלומים של מרנגה בשל האבטחה המשטרתית והצבאית המוגברת באזור ובסביבתו.

זכויות האדם במחוז מרנגה

הפרות מתמשכות : עבודת כפייה

אף שמעשי ההרג שאפיינו את החודש הראשון לנוכחות צבא זימבבואה במחוז מרנגה בשנת 2008 הצטמצמו, הראיות שארגון Human Rights Watch אסף מוכיחות כי הכוחות המזוינים ממשיכים לשלוט ברוב שדות היהלומים, להשתמש בעובדי כפייה וכן לענות, להכות ולהטריד תושבים. אחד מראשי היישובים במחוז אמר לארגון Human Rights Watch:

רק בשבוע הראשון של אפריל קיבלתי לפחות עשרה דיווחים מאנשים ביישוב שחיילים הכריחו אותם לחפור ולהוציא יהלומים או שהותקפו כי סירבו להצטרף לאיגודים לא רשמיים שהחיילים מנהלים.³

אישה שעסקה באיסוף ידני של יהלומים אמרה לארגון Human Rights Watch כי חיילים ממשיכים לכפות על תושבי כפרים במרנגה לחפור ולהוציא יהלומים מבלי שיקבלו שכר כלשהו. לדבריה:

רק בחודש פברואר, שלוש קבוצות נפרדות של חיילים הכריחו אותי, ועוד כמה תושבים, לחפור ולהוציא יהלומים ולמסור אותם לחיילים. חיילים עם רובים שומרים עלינו בזמן שאנחנו חופרים.⁴

אחד מראשי היישובים אף הבהיר את טבען של פעולות הכרייה המתבצעות בשדות היהלומים עצמם:

רק חלק קטן משדות היהלומים הוקצה למשקיעים פרטיים [כלומר לחברות קבוצה וקנדיל]. חלק עצום של השדות, אולי יותר מ-95 אחוזים משדות היהלומים, נשאר בשליטה צבאית. באזור הזה משתללות ההברחות והכרייה הלא-חוקית של יהלומים.⁵

ארגון Human Rights Watch קיבל גם דיווחים מאומתים על כך שחיילים הטרידו והכו תושבי כפרים בטענה שנסעו ללא מסמכי זיהוי, או שניסו לכוון יהלומים שלא במסגרת האיגודים הלא רשמיים שהצבא שולט בהם.

חברות פרטיות ושליטה צבאית

מדיווחים שנמסרו בראיונות שארגון Human Rights Watch ערך עם חברי פרלמנט החברים בוועדה הפרלמנטאית למכרות ואנרגיה, שהוקמה כדי לחקור הענקת זיכיונות מיוחדים באזור הכרייה

³ ראיון שערך ארגון Human Rights Watch עם מ"מ, ראש יישוב במרנגה, מוטארה, 10 באפריל 2010.

⁴ ראיון שערך ארגון Human Rights Watch עם פ"כ, אישה שעסקה באיסוף ידני של יהלומים, מוטארה, 10 באפריל 2010.

⁵ ראיון שערך ארגון Human Rights Watch עם מ"מ, ראש יישוב במרנגה, מוטארה, 10 באפריל 2010.

במרנגה, עולה כי גם שר המכרות של זימבבואה, אוברט מְפּוּפו התעלם מהליך המכרזים הפומביים הקבוע בחוק של זימבבואה. מְפּוּפו מינה באופן חד-צדדי שתי חברות לא מוכרות הרשומות בדרום אפריקה לכרות יהלומים בשדות מרנגה. החברה הראשונה, "New Reclamation Group (Pty) Ltd" או בשמה המקוצר "RECLAM", פועלת גם תחת השם "גרנדוול אחזקות". תחום עיסוקה העיקרי של החברה הוא מחזור של פסולת מתכת, ואין לה שום ניסיון קודם בכריית יהלומים. החברה שנייה, "Core Mining and Mineral Resources" עוסקת גם היא במחזור ופועלת תחת השם "קנדילי השקעות". שתי החברות נכנסו לשותפות עם "תאגיד זימבבואה לפיתוח הכרייה", שהנו חברה כמו-ממשלתית, וכך נוצרו חברת "מבאדה כריית יהלומים" וחברת "כורי קנדילי", בהתאמה.⁶

הן למבאדה והן לקנדילי יש בעלי מניות ששירתו בעבר בכוחות המזוינים של זימבבואה. עם בעלי המניות של "מבאדה אחזקות" נמנים תת-מרשל אוויר בדימוס רוברט מלאנגה ובתו פיישנס.⁷ על בעלי המניות בחברת "כורי קנדילי" נמנים בריגדיר בדימוס ויקטור רונגאי, קולונל בדימוס צ'רלס מוגארי, מייג'ור ג'נרל בדימוס צ'רלס רוודו ומייג'ור בדימוס לאבמור קורוטווי, שבבעלותו גם 46% מהמניות בחברת "Core Mining and Mineral Resources".⁸

בעת שזימבבואה נאבקה להתאושש ממשבר כלכלי עמוק ומתמשך, סוגיית השליטה בהכנסות מיהלומים טעונה במיוחד. המחקר של ארגון Human Rights Watch חושף קרב מתמשך על השליטה בהכנסות, המוערכות בעשרות מיליוני דולר ארה"ב, הניטש בין בעלי תפקידים רשמיים בכירים במפלגת "האיחוד הלאומי האפריקני של זימבבואה – החזית הפטריוטית", ששלטה בעבר בזימבבואה באורח בלעדי. כמו כן, שוררים מתחים בין מפלגת האיחוד הלאומי לבין "התנועה לשינוי דמוקרטי" שחולקת עמה את הסמכויות בממשלה. טנאדי ביטי, איש "התנועה לשינוי דמוקרטי" הוא שר האוצר של זימבבואה.

שחיתות והברחות תוך הפרה של תקנות תהליך קימברלי

ההברחה הנרחבת של יהלומים משדות מרנגה נמשכת ללא הפסק, ומרווחיה נהנים רק כמה אנשים הקשורים לצבא, החולש על הגישה למכרות, ולא אזרחי זימבבואה בכללותם. חבר בפרלמנט של זימבבואה ובוועדה הפרלמנטאית למכרות ואנרגיה אמר לארגון Human Rights Watch:

קבוצות שונות ואנשים פרטיים מעורבים מאוד בהברחת היהלומים ממרנגה. חיילים מסוימים מעורבים, בכירים בממשלה מעורבים, ועובדים בשתי החברות הפרטיות שפועלות במרנגה מעורבים. המשאבים הטבעיים שלנו במרנגה נבזזים מדי יום בהיקף נרחב. ולמרות זאת, הממשלה מעלימה עין ומעמידה פנים שהכול בסדר, ורוצה שמנגנון התייעוד של תהליך קימברלי והעולם יאמינו שהכול בסדר במרנגה".⁹

⁶ ראיונות שערך ארגון Human Rights Watch עם פ"ק, גורם רשמי בתאגיד זימבבואה לפיתוח הכרייה, עם כ"מ, גורם רשמי בחברת קנדילי, ועם מ"מ, גורם רשמי במשרד הכרייה של זימבבואה, האררה, 7 באפריל 2010.

⁷ המשלחת לבידיקת העובדות בראשות אבי צ'יקאני, המפקח מטעם תהליך קימברלי למחוז מרנגה, זימבבואה, 21 במארס 2010.

⁸ שם.

⁹ ראיון שערך ארגון Human Rights Watch עם שלושה חברים בוועדה הפרלמנטאית למכרות ואנרגיה, האררה, 16 באפריל 2010.

אחד החיילים אמר לארגון Human Rights Watch :

עסקים כרגיל. האיגוד שלנו פועל בשדות היהלומים חוץ מאשר בחלק קטן שהוקצה לשניים מהמשקיעים הפרטיים, "מבאדה אחזקות" ו"כורי קנדילי".¹⁰

קנייני יהלומים רבים, המשמשים כמתווכים, רוכשים יהלומים מחיילים ומעובדים בחברות הפרטיות, ואז מבריחים את אבני החן הללו אל מחוץ לזימבבואה דרך הגבול היבשתי הסמוך עם מוזמביק או דרך נמל התעופה הבינלאומי של הארארה. אחד המתווכים אמר לארגון Human Rights Watch :

כקנייני יהלומים, אנחנו בהחלט עדיין בעסק. אנחנו קונים בעיקר מחיילים בשדות או ממאבטחים ומעובדים בחברות מבאדה וקנדילי. החיילים לא עוצרים אותנו, הם השותפים שלנו לעסקים. הם מכים ומטרידים רק אנשים מחוץ לאיגודים שלהם.¹¹

בסוף חודש ינואר 2010 האשימה המשטרה שני מנהלים בכירים בחברת קנדילי בהחזקה בלתי חוקית של 57 יהלומים במחסום דרכים סמוך למרנגה.¹²

לדברי גורמים ממשלתיים רשמיים שרואיינו בידי ארגון Human Rights Watch, הפיקוח הממשלתי והאבטחה בשדות היהלומים כה רופפים עד שחברי צוות בחברה "מבאדה כריית יהלומים" הצליחו להעביר בחשאי יהלומים בשווי של כ-300 אלף קראט ממרנגה לשדה התעופה הבינלאומי של הארארה, במטרה לייצא אותם ללא ידיעת גופי הממשלה המופקדים על אבטחת היהלומים ושיווקם. גופים אלה כוללים את משרד המכרות, את "תאגיד זימבבואה לשיווק מינרלים", את המשטרה ואת חברת "Zimbabwe Mining Development Corporation" שנוכרה לעיל.¹³

התקרית נחשפה רק כשרוברט מלאנגה, יו"ר הוועד המנהל של "מבאדה אחזקות", פרסם מודעות בעיתונים המופצים ברחבי המדינה והכריז רשמית בטלוויזיה הממלכתית כי בכוונת החברה שלו לקיים בשדה התעופה מכירה פומבית של יהלומים ממרנגה. בשלב זה פעל משרד המכרות למניעת המכירה, בטענה שהיא מפרה את דרישות מנגנון התייעוד של תהליך קימברלי. גורמים רשמיים בזימבבואה שרואיינו בידי ארגון Human Rights Watch אמרו כי הממשלה הפסיקה את המכירה הפומבית רק משום שההודעות הפומביות על קיומה הביכו אותה, וכי לולא פרסם מלאנגה את הודעתו הייתה המכירה מתקיימת מבלי שאיש ישים לב לכך.¹⁴

¹⁰ ראיון שערך ארגון Human Rights Watch עם א"ק, חייל, הארארה, 7 באפריל 2010.

¹¹ ראיון שערך ארגון Human Rights Watch עם ק"ק, מתווך, מוטארה, 11 באפריל 2010.

¹² ראיון שערך ארגון Human Rights Watch עם עורך דין המצוי בפרטי המקרה, מוטארה, 11 באפריל 2010.

¹³ ראיון שערך ארגון Human Rights Watch עם כ"ק, גורם רשמי בכיר, משרד המכרות ופיתוח הכרייה, ועם א"מ, שוטר, הארארה, 9 באפריל 2010.

¹⁴ ראיון שערך ארגון Human Rights Watch עם גורמים ממשלתיים רשמיים המצויים במתרחש בשדות היהלומים במרנגה, הארארה, 17 באפריל 2010.

אבדן הכנסות מיהלומים וקיפוח סוציו-אקונומי

זימבבואה זקוקה בדחיפות למשאבים כספיים שיאפשרו לה להתאושש מבחינה כלכלית ולטפל בהפרה המתמשכת של הזכויות החברתיות והכלכליות. על-פי "המגבית המאוחדת של האו"ם למען זימבבואה 2010", 1.2 מיליון מתושבי המדינה (שאוכלוסייתה מוערכת בכ-12 מיליון בני אדם) נושאים את נגיף האידס. מיליונים סובלים מהיעדר גישה למים בטוחים ולתברואה.¹⁵ כשליש מן הילדים מתחת לגיל חמש סובלים מתת-תזונה כרונית, ו-7% מן הילדים בקבוצת גיל זו סובלים מתת-תזונה חמורה. על-פי הערכות תכנית המזון העולמית לשנת 2009, כ-1.9 מיליון בני אדם בזימבבואה נזקקים לסיוע במזון.¹⁶

היעדר שקיפות בהתנהלות הגופים הרשמיים, אי-מתן דין וחשבון ומחסור במידע מדויק מקשים על קביעת היקף הברחת היהלומים, ועל הערכת שיעור ההכנסות מיהלומים האובדות בשל ההברחות. אולם, הסחר הבלתי-חוקי המשגשג והמתמשך ביהלומים, המתרכז בעיירה הקטנה וילָה דֶה מְנִיקָה שבמוזמביק, השוכנת במרחק של פחות ממאה קילומטרים ממרנגה/צ'יאדזווה ובמרחק של שלושים ק"מ ממעבר הגבול הראשי שליד מוטארה, הוא אינדיקציה איתנה לכך שכמות היהלומים המוברחים עודנה גדולה.

לדברי גורם בכיר במשרד המכרות:

קשה להעריך במדויק את כמות היהלומים המוברחים, אבל אני חושב שבערך 60% מהיהלומים ממחוז מרנגה מוברחים ושההכנסות מגיעות לכיס של אנשים פרטיים באופן שמזיק למדינה.¹⁷

הבכיר הוסיף וציין כי:

הממשלה לא פיקחה באופן עצמאי על הפקת היהלומים בידי משקיעים פרטיים; הם מסתמכים על הנתונים שהחברות מצהירות עליהם.¹⁸

גורם רשמי אחר אמר:

הכרייה של יהלומים במרנגה מאופיינת בבלבול, הפקרות וכאוס; אף אחד לא באמת יודע מה קורה, ובהקשר של הבלבול הזה, בתוך אבק הסערה, מתרחשות הברחות של יהלומים בקנה מידה עצום, ומרוויחים מהן רק כמה אנשים.¹⁹

¹⁵ האומות המאוחדות, "המגבית המאוחדת של האו"ם למען זימבבואה 2010", 30 בנובמבר 2009, <http://ochaonline.un.org/humanitarianappeal/webpage.asp?Page=1826> (כניסה לאתר ב-14 ביוני 2010).

¹⁶ שם.

¹⁷ ראיון שערך ארגון Human Rights Watch עם כ"ק, גורם רשמי בכיר, משרד המכרות ופיתוח הכרייה, הארצות, 9 באפריל 2010.

¹⁸ שם.

¹⁹ ראיון שערך ארגון Human Rights Watch עם גורם רשמי בתאגיד זימבבואה לשיווק מינרלים, הארצות, 4 באפריל 2010.

יהלומי מחוז מרנגה הם פרה חולבת עבור קבוצה קטנה של אנשים. לממשלה יש יכולת לשווק את יהלומי מרנגה באורח מקצועי תוך עמידה מלאה באמות המידה של מנגנון התיעוד של תהליך קימברלי, ממש כפי שהיא עושה בכל הנוגע ליהלומים ממחוז מורוניה (שבדרום-מרכז זימבבואה) וממכרה חוות הנהר (שבדרום המדינה). הדבר אינו נעשה משום שהבלבול האופף את יהלומי מרנגה מאפשר לכמה אנשים פרטיים להרוויח על חשבון העם כולו.²⁰

יישובן מחדש בכפייה ובאופן מתוכנן של משפחות ממחוז מרנגה

ממשלת זימבבואה הודיעה כי היא צריכה להעתיק את מקום מגוריהם של 4,207 משקי בית כדי לפנות מקום להרחבת פעולות כריית היהלומים במחוז מרנגה. לדבריה, היא איתרה "חוזה" שבה ימוקמו משקי הבית הנפגעים.²¹ ארגון Human Rights Watch ביקר באזור שיועד ליישוב מחדש, ולדברי תושבי המקום אין בו מתקנים בסיסיים הנחוצים למשפחות, ובכלל זה מתקני מים, חשמל ותשתית חברתית כדוגמת בתי ספר וכבישים.

ישנה סכנה של ממש שמעבר מוקדם מדי של משקי הבית הללו לא יעמוד באמות המידה הבינלאומיות ליישוב מחדש בכפייה, ואפשר שעניין זה יפגע בזכויות יסוד של התושבים בתחום הקניין והדירה. לדברי אחד ממנהיגי התושבים במרנגה, הממשלה לא ביצעה כל מחקר שהוא על יישוב מחדש ולא התייעצה בתושבי המחוז. הממשלה אף לא הציגה טעמים משכנעים להעברתם של התושבים.²²

רדיפה פוליטית של חוקרים מקומיים, והתפקיד המפוקפק שממלא המפקח מטעם תהליך קימברלי

ארגון Human Rights Watch פרסם בפרוטרוט ראיות לכך שגורמי ביטחון רשמיים בזימבבואה רודפים חוקרים העובדים בארגון מקומי המתעד את ההברחות ואת ההפרות של זכויות האדם בשדות היהלומים של מחוז מרנגה.

רק לאחרונה, ב-13 במאי 2010, ארבעה סוכנים מטעם ארגון הביון המרכזי, שהיו לבושים בבגדים אזרחיים, ביקרו בעיר מוטארה במשרדי "המרכז למחקר ופיתוח", שהנו אחד הארגונים המקומיים המעטים שחקר את המצב במרנגה/צ'יאדזווה. מוקדם יותר בשבוע ההוא פרסם העיתון הלונדוני "דה זימבבוויאן", המיועד בעיקר לאזרחי זימבבואה בגולה, כיצד נמשכות הברחות היהלומים ממחוז מרנגה, דיווח שהתבסס על דו"ח המרכז למחקר ופיתוח. קציני ארגון הביון המרכזי לא יכלו לשוחח עם עובדי המרכז משום שמשרדיו נסגרו באותו יום, אך הם תשאלו מאבטחים.²³

בצהרי ה-21 מאי חזרו שני סוכני ביון נוספים למשרד המרכז למחקר ופיתוח ואמרו למאבטחים במשרד כי הם מעוניינים לתשאל עובדים של המרכז על סרט תיעודי שהוזמן והופק על-ידי איגוד השידור של דרום אפריקה (SABC3), שהפקתו זכתה לכאורה לסיועו של המרכז. בסרט התיעודי נסקרו הפרות של זכויות האדם, הברחת יהלומים ופעולות לא חוקיות נוספות במחוז מרנגה. הסוכנים

²⁰ ראיון שערך ארגון Human Rights Watch עם ק"כ, חבר פרלמנט, האררה, 6 באפריל 2010.

²¹ הוועדה לבדיקת העובדות בראשות אבי צ'יקאנה, המפקח במרנגה מטעם תהליך קימברלי, זימבבואה, 21 במרץ 2010.

²² ראיון שערך ארגון Human Rights Watch עם ק"כ, מנהיג בקהילת מרנגה, מוטארה, 10 באפריל 2010.

²³ ראיון שערך ארגון Human Rights Watch עם שני מאבטחים, האררה, 29 במאי 2010.

אף דרשו לקבל לידיהם מסמכים הנוגעים לעבודת הארגון, ואחד העובדים הבטיח לשלוח אותם במועד מאוחר יותר.

בבוקר ה-25 במאי נפגש מנהל המרכז למחקר ופיתוח, פראי מגווי, עם המפקח מטעם תהליך קימברלי, אבי צ'יקאני, במלון "הולדי אין" בעיר מוטארה. בהזדמנות זו תדרך מגווי את צ'יקאני על המשך הפרת זכויות האדם, ההברחות ונוכחות הצבא במחוז מרנגה. יומיים לאחר מכן, אור לבוקר ה-27 במאי, ארבעה סוכנים של ארגון הביון המרכזי ותריסר משוטרי המחלקה לחקירות פליליות הגיעו למשרדי המרכז. אולם, מאבטחים הספיקו להזהיר את העובדים, ואלה עזבו את הבניין. אחד מעובדי המרכז הבכירים שחזר למשרד בסביבות השעה 10:30 בבוקר נעצר ונלקח לתחנת המשטרה בעיר מוטארה, ושם הוא נחקר ועוכב במשך תשע שעות ואז שוחרר מבלי שיוגש נגדו כתב אישום. חוקרי ציינו כי ברצונם לחקור את מגווי.²⁴

ב-29 במאי שאלו עיתונאים את צ'יקאני על הפשיטה על משרדי המרכז למחקר ופיתוח. צ'יקאני השיב כי גורם ביטחוני רשמי בזימבבואה, שתואר בלשונו כ"איזה איש מודיעין לא ממושמע", פתח את תיקו, צילם תכתובות דואר אלקטרוני פרטיות ממדינות החברות בתהליך קימברלי, ושלח אותן לכלי תקשורת הנתונים בבעלות המדינה, ואלה בתורם פרסמו מובאות מתוכן.²⁵ צ'יקאני טרם ציין איזו פעולה ינקוט לאור ההפרה או אם הגיש תלונה פומבית רשמית על התנהלות הגורם הרשמי בזימבבואה.

בשלב זה הכו שוטרים את קרובי משפחתו של מגווי ועצרו אותם. מגווי עצמו הסתתר אותה עת, וב-3 ביוני הסגיר את עצמו לידי המשטרה כדי להגן על בני משפחתו מפני פגיעה נוספת. נכון למועד כתיבת שורות אלה, מגווי עדיין מוחזק במעצר וזכויות ההליך ההוגן נשללות ממנו שוב ושוב. עורכי דינו מסרו לארגון Human Rights Watch כי בכוונת המשטרה להגיש כתב אישום נגד מגווי בגין פרסום דברי כזב על צ'יקאני.²⁶ עובדים אחרים של המרכז למחקר ופיתוח ובני משפחתו של מגווי מסתתרים גם הם. ארגון Human Rights Watch סבור כי מעצרו של מגווי הנו ניסיון של ממשלת זימבבואה למנוע מפעילי זכויות האדם ומפעילים מקומיים אחרים לדווח על המצב במרנגה ולספק מידע לתהליך קימברלי.

נכון ליום ששי, ה-11 ביוני, הן צ'יקאני והן סטפן שרדון, הגורם הבכיר ביותר מהאיחוד האירופי בתהליך קימברלי ויושב ראש קבוצת העבודה לפיקוח של תהליך קימברלי, לא התבטאו בפומבי למען מגווי, אף כי הנו חבר בקואליציית החברה האזרחית של תהליך קימברלי עצמו, שהנה שותפה רשמית בתהליך קימברלי.

²⁴ ראיונות שערך ארגון Human Rights Watch עם עובדי המרכז למחקר ופיתוח, 29 במאי 2010.

²⁵ סנדרה ניארה, "המפקח בזימבבואה מטעם תהליך קימברלי מביע זעזוע מאירוע גניבת מסמכים", *Voice of America*, 1 ביוני 2010, http://www1.voanews.com/zimbabwe/news/Zimbabwe-KP-Monitor_Charges-Documents-Theft-95349344.html (כניסה לאחר ב-10 ביוני 2010); וכן: ווסומוזי סיפילי, "הממשלה ריגלה אחר המפקח לענייני יהלומים", *The Standard*, 29 במאי 2010, <http://www.thestandard.co.zw/local/24907-govt-spied-on-diamond-monitor.html> (כניסה לאחר ב-10 ביוני 2010).

²⁶ הודעות דואר אלקטרוני מעורכי דינו של מגווי, השמורות במשרדי ארגון Human Rights Watch.

היעדר פעולת תיקון משמעותית מצד ממשלת זימבבואה

למרות הבטחותיה של ממשלת זימבבואה לפעול וחרף ממצאי מחקרים מקיפים שהגישו כמה ארגונים מקומיים ובינלאומיים לזכויות האדם, ובהם ארגון Human Rights Watch, הממשלה לא נתנה מענה להאשמות כי שוטרים וחיילים ביצעו הפרות קשות של זכויות האדם בשדות היהלומים של מרנגה מאז שנת 2006. הממשלה אף לא חייבה את האחראים להפרות לתת עליהן את הדין.²⁷

ב-17 בספטמבר 2009 קרא ראש הממשלה מורגן צ'נגיראי מהתנועה לשינוי דמוקרטי לבצע חקירה שקופה בעניין ההאשמות בדבר הפרת זכויות האדם במרנגה. כאשר נשא דברים בכנס של משקיעים זרים אמר צ'נגיראי:

כממשלה, אנחנו חייבים לחקור באורח פתוח ושקוף כל הפרה של זכויות האדם שבוצעה כך שהקרבות החפים מפשע יזכו שהצדק בעניינם ייעשה; ולהבטיח שההגנה על עמנו עומדת מעל לכול בזימבבואה החדשה הזאת.²⁸

אולם, בראש משרד המכרות וכוחות הביטחון עומדים גורמים רשמיים הנאמנים למפלגת "האיחוד הלאומי" ולא לתנועה לשינוי דמוקרטי. עד כה לא בוצעה כל חקירה שקופה ממין זה. כמו כן, הממשלה לא השקיעה בשבעת החודשים האחרונים מאמצים מרוכזים וממשיים כדי להסיג אחת ולתמיד את הצבא משדות היהלומים במרנגה, וזאת בניגוד להתחייבותה במסגרת "תכנית העבודה המשותפת". חטיבות צבא עדיין מוצבות במחוז מרנגה על-פי סבב. במסגרת סבב זה הוצב לאחרונה באזור חיל התותחנים. ב-30 בינואר 2010 החליף חיל התותחנים את החטיבה הממוכנת שבסיסה בעיר הארארה.²⁹

השנה הקים הפרלמנט של זימבבואה ועדה לענייני מכרות ואנרגיה שתחקור הענקה שלא לפי הנהלים של זיכיונות לכרייה יהלומים במרנגה למשקיעים פרטיים שנכנסו לשותפות עם תאגיד זימבבואה לפיתוח הכרייה.³⁰ אולם, בכמה הזדמנויות מנעו הצבא והמשטרה את כניסתם של חברי הוועדה למרנגה. בכירים בממשלה, ובהם שר המכרות אוברט מ'פופו, ומנהלי החברות מ'באדה וקנדילי אף דחו כמה בקשות להופיע בפני הוועדה. כאשר בסופו של דבר הם הופיעו בפניה, הם עמדו על כך שההליך יתנהל בדלתיים סגורות, וגם אז סירבו להשיב לשאלות ספציפיות על פעולות הכרייה במרנגה.³¹

²⁷ ראו: Human Rights Watch, "יהלומי דמים: הפרות זכויות האדם בשדות היהלומים במרנגה שבזימבבואה", ISBN: 1-56432-505-9, יוני 2009, <http://www.hrw.org/he/reports/2009/06/26>. דו"ח השותפות קנדה אפריקה על מרנגה והדו"ח הסופי של מנגנון התיעוד של תהליך קימברלי שהופק בידי משלחת הבחינה לזימבבואה.

²⁸ דברי ראש ממשלת זימבבואה מורגן צ'נגיראי בפני משקיעים זרים בכנס בנושא כרייה, הארארה, 17 בספטמבר 2010.

²⁹ ראיון שערך ארגון Human Rights Watch עם מפקד הבקי בסדרי פריסת הכוחות במרנגה, הארארה, 18 ב-אפריל 2010. ראו גם: Farai Maguwu, *Chaos Reigns Supreme in Marange Diamond Fields*, Southern Africa Resource Watch, Issue 9, February 2010.

³⁰ ראיון שערך ארגון Human Rights Watch עם שלושה חברים בוועדה הפרלמנטאית למכרות ואנרגיה, הארארה, 16 באפריל 2010.

³¹ שם.

אחד מחברי הפרלמנט של זימבבואה הבקיא בתהליך החקירה ציין :

יש התנגדות מצד שר המכרות ושני המשקיעים להיות פתוחים ושקופים לגבי הפעולות שלהם, או לתת מידע כנה ושימושי לוועדה הפרלמנטארית שהוקמה לבדוק את כריית היהלומים במרנגה.³²

ראש הממשלה ציגיראי המשיך להביע דאגה בנוגע לפעולות במחוז מרנגה, אך נראה כי אין ביכולתו להשפיע על מדיניות ממשלתו בנושא זה. מפלגתו של ראש הממשלה, התנועה לשינוי דמוקרטי, פרסמה ב-16 במאי 2010 הצהרה שבה הביעה את דאגתה על היעדר השקיפות וההליך ההוגן בטיפול ביהלומים במרנגה ובהענקת הזיכיונות וזכויות הכרייה באזור זה. התנועה לשינוי דמוקרטי אף קראה לדווח בשקיפות על כל הכנסה כספית מיהלומי מרנגה. ציגיראי הוסיף כי על הממשלה להחיש את הציות לאמות המידה המינימאליות של מנגנון התייעוד של תהליך קימברלי, וכי יש להתייחס לתושבי מרנגה ביושר, בהגינות ותוך שמירה על הליך הוגן, בייחוד בנוגע למתן פיצויים וליישוב מחדש.³³

³² ראיון שערך ארגון Human Rights Watch עם חבר הפרלמנט ק"כ, הארצרה, 6 באפריל 2010.

³³ Resolutions of the MDC National Council Harvest House, May 16, 2010.

המלצות

לגופים החברים במנגנון התייעוד של תהליך קימברלי

- לקרוא להפסקת הפרת זכויות האדם וההברחות במחוז מרנגה ולדרוש שקיפות ומתן דין וחשבון בענף היהלומים של זימבבואה.
- להשעות את זימבבואה עד שימולאו תנאים אלה, להשהות את "תכנית העבודה המשותפת", ולהמשיך להימנע מהענקת תעודות מטעם תהליך קימברלי ליהלומים ממחוז מרנגה.
- לקרוא לשחרורו של פראי מגווי ולהשבת כל המחשבים, הקבצים והחומרים השייכים לארגונו. להודיע על חקירה עצמאית של הנסיבות שהובילו למעצרו של מגווי, להטרדתו ולכליאתו הממושכת לאחר שנפגש עם המפקח מטעם תהליך קימברלי, אבי צ'יקאני.
- לטפל בהפרות זכויות האדם שבוצעו במחוז מרנגה בעבר ובאלה המבוצעות שם כיום ולהכיר בסוגיות של זכויות האדם כמרכיב יסוד בתחום האחריות של מנגנון התייעוד של תהליך קימברלי.

לממשלת חלוקת הסמכויות בזימבבואה

- לאפשר את ביצועה של חקירה עצמאית על הפרות זכויות האדם שבוצעו במחוז מרנגה בעבר ועל אלה המבוצעות שם כיום, לחייב את כל מי שיימצא אחראי להפרות לתת עליהן את הדין, וכן לפצות את הקרבנות ולעשות צדק בעניינם.
- לשים קץ להטרדת המרכז למחקר ופיתוח ואנשי צוותו ולהבטיח כיבוד מלא של זכויות האדם וזכויות ההליך ההוגן של אנשי צוות המרכז, כמובטח בחוקת זימבבואה.
- ליישם את התחייבות הממשלה, שניתנה במועד מוקדם יותר, להסיג את הכוחות המזוינים משדות היהלומים במחוז מרנגה ולהעביר את סמכויות הביטחון באזור זה לידי המשטרה.
- לעמוד בדחיפות ובאופן מלא באמות המידה המינימאליות של מנגנון התייעוד של תהליך קימברלי, ובכלל זה להבטיח מנגנוני בקרה הולמים ושקופים בענף היהלומים בזימבבואה כדי לצמצם את היקף ההברחות ואת הפרת זכויות האדם.
- לחקור את הצורך למקם מחדש יישובים השוכנים בשדות היהלומים ובקרבתם. אם יתברר כי יש צורך מוחלט להעבירם, לוודא כי ההעברה מבוצעת בהתאם לאמות המידה הבינלאומיות הנוגעות ליישוב מחדש, ובכלל זה קיום התייעצויות שקופות המתבססות על מלוא המידע, מעורבות מלאה של הקהילה, ומתן פיצוי הולם ובתי מגורים ששוויים לא ירד מזה של הבתים המקוריים.

- להבטיח שקיפות ומתן דין וחשבון על הרווחים מיהלומי מרנגה באופן שיאפשר לתושבי זימבבואה להיות הנהנים העיקריים ממשאב טבע זה.
- לאפשר לקיים חקירה עצמאית ונטולת משוא פנים בדבר הפגיעה לכאורה בפרטיותו של צ'יקאני, המפקח מטעם תהליך קימברלי, שהובילה לפתיחת תיקו ולהחרמתן של הודעות דואר אלקטרוני פרטיות. לנקוט צעדים הולמים נגד האחראים.

למדינות השכנות, כולל מוזמביק, דרום אפריקה, נמיביה ובוטסואנה

- לנקוט צעדים הולמים כדי לעצור את חדירת היהלומים ממחוז מרנגה לענפי היהלומים המקומיים שלהן ואת זיהומו של הסחר הבינלאומי הכשר.
- לדרום אפריקה בפרט: כדי להגן על שמו הטוב של ענף היהלומים בדרום אפריקה, להודיע על פתיחת מידית של חקירה עצמאית בנוגע לחברות דרום אפריקניות ולדרום אפריקנים שיש להם נגיעה ליהלומי דמים או אשר מעורבים בכריית יהלומים; ולנקוט צעדים הולמים כדי להניא חברות מהשקעה במרנגה עד שתתפסק שם הפרת זכויות האדם.

תודות

המחקר לדו"ח זה נערך בידי דווה מוהינגה, חוקר בחטיבת אפריקה. הדו"ח נכתב בידי דווה מוהינגה ורונה פליגל, המנהלת בפועל של חטיבת אפריקה. בחנו את הדו"ח ג'ון אליוט, מנהל הסנגור בחטיבת אפריקה; טיסקה קסמבאלה, חוקרת בכירה בחטיבת אפריקה; קלייב בולדווין, יועץ משפטי בכיר; ואיאן לוין, מנהל התכניות.

מקינזי פרייס, עמיתה בחטיבת אפריקה, ערכה ועימדה את הדו"ח, וגרייס צ'וי ופיצרוי הפקנס הכינו אותו לפרסום. שירלי ערן ואופיר פוירשטיין תרגמו את הדו"ח לשפה העברית.

ארגון Human Rights Watch אסיר תודה לכל האנשים שסיפקו מידע לצורך הכנתו של הדו"ח, ובייחוד לתושבי מחוז מרנגה/צ'אדווה שחלקו אתנו באדיבותם ובטוב לבם את חוויותיהם.

כאוס מכוון

הפרה מתמשכת של זכויות האדם בשדות היהלומים של מחוז מרגנה בזימבבואה

במחוז מרגנה, אזור כריית היהלומים שבמזרח זימבבואה, נמשכות ההפרות הנרחבות של זכויות האדם. אנשי הצבא עדיין מעסיקים עובדי כפייה ומענישים אנשים המבקשים לכוות אבני חן שלא במסגרת האיגודים המנוהלים בידי חיילים. עינויים, מכות והטרדות נפוצים גם הם באזור זה, שתושביו עומדים בפני העתקה כפויה ללא פיצוי הולם של מקום מגוריהם מהאזורים העשירים ביהלומים שבהם הם גרים. בשעה שדו"ח זה נדפס, הוחזק פעיל החברה האזרחית בזימבבואה בבית הכלא בגין חשיפת מידע רגיש על הפרת זכויות האדם המתמשכת במחוז מרגנה.

מנגנון התיעוד של תהליך קימברלי, שהנו גוף בינלאומי המפקח על הסחר ביהלומים ואשר פועל להגבלת מכירתם של יהלומי מריבה, מתכנס בישראל בחודש יוני 2010 (ישראל מכהנת כעת כיושבת ראש התהליך). על השותפים לתהליך קימברלי להשעות את זימבבואה ולעכב כל משלוח של יהלומים ממחוז מרגנה עד אשר ייפסקו הפרות זכויות האדם שארגון Human Rights Watch תיעד.

על זימבבואה ליישם את ההמלצות שגיבשו משתתפי תהליך קימברלי בחודש נובמבר 2009 לפרו את שדות היהלומים ולשים קץ להברחות היהלומים הנרחבות. בשעה שזימבבואה מתאוששת ממשבר הומניטארי מעשה ידי אדם, ארגון Human Rights Watch אף קורא לממשלה לתת דין וחשבון על הכנסות שאבדו ממכירת יהלומים ממרגנה, ולהפנות כסף זה לשיפור המצב הסוציו-אקונומי במדינה.

כורים מחפשים יהלומים במחוז מרגנה, זימבבואה.

© 2006 AP Images

